

HET ECHTE VERHAAL VAN WERKEND NEDERLAND:

Vijf feiten die de regeringscoalitie negeert

Januari 2025

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	3
FACTSHEET	4
MISVERSTAND #1: NEDERLANDERS WERKEN TE WEINIG	5
Wat staat Nederland te doen	6
INTERVIEW #1: ANNA DE NOBEL-TATARLIS, APOTHEKERSASSISTENT	7
MISVERSTAND #2: DE POLITIEK WAS DE LAATSTE JAREN ALLEEN MAAR MET NIVELLERING BEZIG	8
Stijgende inkomensongelijkheid	8
Lage inkomens blijven het meest achter	9
Wat staat Nederland te doen	9
MISVERSTAND #3: DOOR DE HOGE MARGINALE DRUK LOONT WERKEN NIET MEER	10
Wat staat Nederland te doen	10
INTERVIEW #2: RAYNALDO ELBURG, GEMEENTELIJKE REINIGINGSDIENST ROTTERDAM	11
MISVERSTAND #4: BEDRIJVEN KUNNEN HOGERE LONEN NIET BETALEN	12
Wat staat Nederland te doen	13
INTERVIEW #3: PATRICK MEIS, BAKSTEENINDUSTRIE	14
MISVERSTAND #5: DIT KABINET ZORGT VOOR KOOPKRACHT	15
Wat staat Nederland te doen	15
CONCLUSIE	

VERANTWOORDING

Deze publicatie is een product van de FNV en kwam tot stand met medewerking van Tijmen de Vos, Hendrik Noten, Vera Vrijmoeth, Bo Broek, Jacob-Jan Koopmans en Pim Paulusma

CONTACT OVER DE PUBLICATIE

Voor inhoudelijke vragen: Tijmen de Vos | tijmen.devos@fnv.nl

Contact voor media: Guus Staats | guus.staats@fnv.nl

INLEIDING

De regeringscoalitie zegt op te komen voor werkend Nederland. Van de PVV tot aan de VVD vinden partijen dat werken weer moet lonen. Dat is een goed streven. Het is belangrijk dat werkend Nederland na moeilijke jaren weer vooruit kan. Dit onderzoek laat echter zien dat wanneer de coalitiepartijen zeggen op te komen voor werkend Nederland, ze zich baseren op misverstanden, die geen feitelijke basis kennen, en maatregelen voorstellen die met name werkgevers helpen.

In dit onderzoek lopen we vijf fouten langs die terug te vinden zijn in het voorgestelde beleid en de uitingen van de coalitie. Vervolgens laten we zien waarom deze misverstanden leiden tot de verkeerde oplossingen én welke oplossingen wel zouden helpen. Dat gaat over hoeveel we werken, hoe groot de ongelijkheid is, hoeveel het huidige kabinet doet voor onze koopkracht maar bovenal: wie vindt dat werken moet lonen ontkomt er niet aan iets te zeggen over... de lonen. En daar zit een probleem.

De uurlonen zijn, gecorrigeerd voor inflatie, al een decennium aan het dalen. Met een uur werk doen mensen vandaag minder boodschappen dan in 2014. Als de partijen echt aan de kant van alle werkenden staan dan steunen ze ons in het keren van deze trend. Dat vergt bijvoorbeeld een hoger minimumloon, het afwenden van een nullijn in de publieke sector en stoppen met het onterecht aanwijzen van de lonen als veroorzaker van de inflatie.

Tot nu toe zien wij niets van dat alles terug. Om het belang hiervan te onderstrepen komt werkend Nederland zelf ook aan het woord in de vorm van korte interviews. Hierin vertellen vakbondsleden wat het uitblijven van deze maatregelen voor hun dagelijkse werk betekent en hoe zij met hun collega's het verschil maken.

Tot slot: de vakbeweging gaat uit van eigen kracht en is niet enkel afhankelijk van de politiek. Via cao-onderhandelingen knokken onze leden zelf voor hun werk en inkomen. Dat hebben we het afgelopen jaar zeer succesvol gedaan en ook nu zien we dat o.a. bij de apothekersassistenten en in de Ikea het gat tussen werkgevers en werknemers groot is en we de strijd moeten aangaan. We bereiden ons voor op een ruig voorjaar.

De nu gepresenteerde politieke voorstellen hebben daarentegen zó weinig aansluiting bij de daadwerkelijke problemen waar werkenden dagelijks mee te maken. Iedereen die zegt zich daadwerkelijk in te zetten voor werkend Nederland zou deze feiten op orde moeten hebben. Als dat niet gebeurt, zijn de plannen eerder in het belang van werkgevend Nederland – en dat is toch echt een ander verhaal.

FACTSHEET

WAT DE REGERINGSCOALITIE ZEGT

We werken te weinig

We nivelleren te veel

Door een hoge marginale druk loont werken niet meer

Bedrijven kunnen hogere lonen niet betalen

Dit kabinet zorgt voor koopkracht

HOE HET ECHT ZIT

We werken het meest van West-Europa

We worden steeds ongelijker

Werken loont niet vanwege lage lonen

De winsten liggen de afgelopen jaren hoger dan ooit

Het kabinet verhoogt de lasten en stuwt de prijzen op

MISVERSTAND #1: NEDERLANDERS WERKEN TE WEINIG

Voor de coalitie lijkt het een uitgemaakte zaak dat we in Nederland meer moeten werken. Het regeerprogramma van het kabinet-Schoof noemt dit ook als één van de ambities en in recente Kamervragen benadrukt VVD-kamerlid Thierry Aartsen dit nogmaals.¹ Caroline van der Plas liet zich eerder al eens ontvallen dat medewerkers met een minimumloon beter meer konden werken dan op verhogingen te hopen.²

Deze redenering kent grofweg twee aannames. De eerste luidt dat de personeelstekorten ons noodzaken om met elkaar meer te gaan werken. VVD-leider Dilan Yesilgöz liet zelfs weten dat mensen die meer gaan werken 'de noden van de samenleving helpen oplossen'.³ De tweede aanname bestaat uit het idee dat meer werken ook mogelijk is omdat we in Nederland relatief weinig werken. Onze gemiddelde werkweek is Europees gezien kort.

Deze misverstanden volgend komt de partij uit bij ideeën als een fiscale bonus voor mensen die meer werken en/of het ter discussie stellen van toeslagen voor deeltijdmedewerkers.⁴

Beide aannames kloppen echter niet. Ten eerste is het een mythe dat Nederlanders weinig werken. Het klopt dat de gemiddelde werkweek in Nederland kort is. Maar daar staat tegenover dat heel veel mensen werken en de pensioenleeftijd bovendien hoog is. Om een goed beeld te krijgen is het daarom relevanter te kijken hoeveel we werken per hoofd van de bevolking. Dan blijkt dat er bijna geen West-Europees land is waar zoveel gewerkt wordt als in Nederland. En dat niet alleen: we zijn de laatste decennia steeds meer gaan werken, ook vergeleken met Europese landen.

Ten tweede zijn grote vraagtekens te plaatsen bij de gedachte dat meer werken een oplossing is voor personeelstekorten. Meer werken leidt ook tot meer inkomen, wat weer leidt tot extra consumptie en daarmee extra arbeidsvraag.⁵ Bovendien: we gingen de laatste decennia steeds meer werken en toch hebben we steeds meer krapte. Veel van het onbetaalde werk is evengoed onmisbaar voor de samenleving. Denk aan het belang van mantelzorgers. Wie gaat dat werk doen, als de mantelzorgers in plaats daarvan betaald gaan werken? Eventueel kan de publieke sector een rol spelen, maar daar wil deze coalitie ook niet aan.

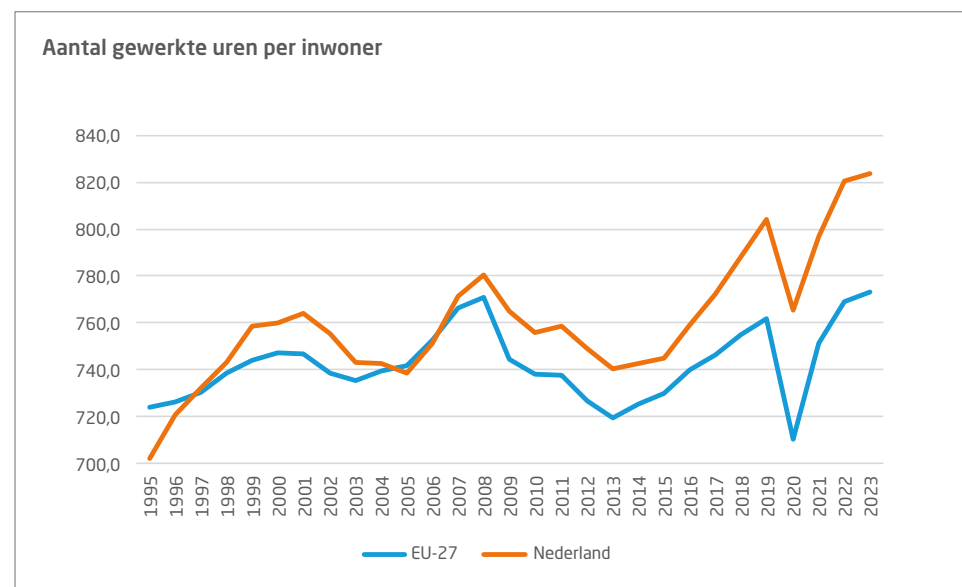
¹ Van Hijum, Y. (2024). Beantwoording Kamervragen over de eisen van vakbonden om minder te werken. Ministerie van Sociale Zaken.

² RTL Nieuws (2024). Van der Plas wil dat 'werk weer gaat lonen' maar geen hoger minimumloon.

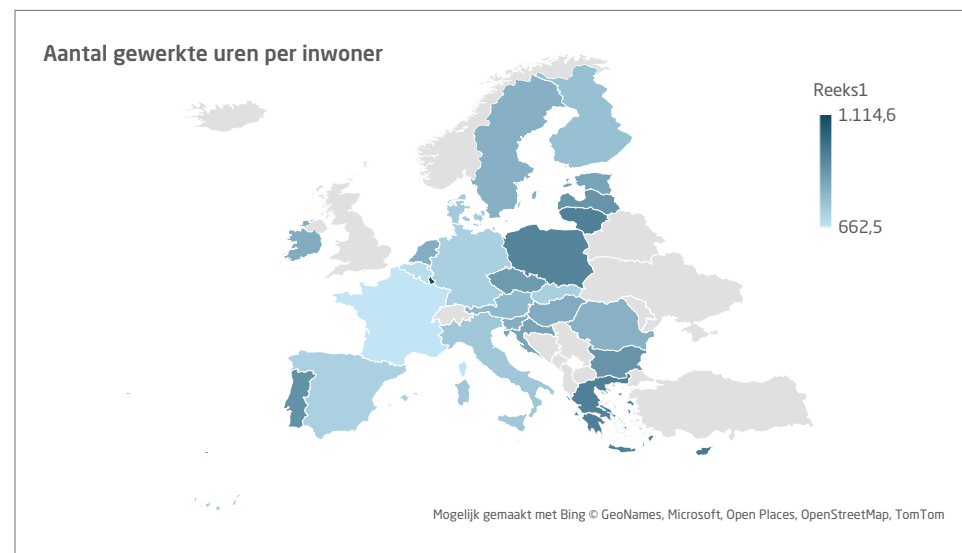
³ Yesilgöz, D. (2024). 'Werken moet altijd meer lonen dan een uitkering'. AD.nl

⁴ VVD. (2024). Onze fractievoorzitter Dilan Yesilgöz-Zegerius tijdens het VVD-congres

⁵ Kremer, J., Muskee, G., Kok, B., Imandt, M. (2023). De oplossing voor langdurige krapte is minder arbeidsvraag. ESB.

Figuur 1: Ontwikkeling aantal gewerkte uren per inwoner 1995-2023, bron: Eurostat

Figuur 2: Aantal gewerkte uren per inwoner van EU-landen, bron: Eurostat

WAT STAAT NEDERLAND TE DOEN

In plaats van te kijken hoe we meer gaan werken lijkt het kansrijker te bekijken welk werk we wél en niet meer kunnen doen. Op dit moment vragen we simpelweg te veel werk waarvan het loon te laag is om de vacatures te vervullen. Om de krapte op te lossen kunnen we die vraag doen dalen. Daar is een eenvoudige economische manier voor: verhoog de lonen.

Dit helpt ook met één van de grote economische vraagstukken van onze tijd: de dalende arbeidsproductiviteit. Werk met weinig toegevoegde waarde verdwijnt dankzij hogere lonen terwijl werkenden naar banen met meer productiviteit bewegen. Deze keuzes zijn hoe dan ook nodig in het gesprek over wat voor economie wij in Nederland met elkaar willen. Dat vereist een serieus debat en politieke keuzes in plaats van werkend Nederland nog verder onder druk te zetten.

Een andere manier daartoe kan de aanmoediging van een 32-urige werkweek zijn. Nu is werk bij tweeverdieners vaak verdeeld over een voltijdsbaan en een kleinere deeltijdsbaan. Dit werk beter verdelen tussen mensen verlaagt het ziekteverzuim en stimuleert innovatie omdat we het werk slimmer moeten vormgeven. Bovendien helpt het om werk en privé zaken beter in balans te brengen. Op die manier kan iedereen op zijn of haar manier werk vormgeven en verlichten we de druk op een sector als de zorg. Tot slot is er een groep (veelal vrouwen) die wel meer wil werken maar in te kleine contracten werkt. Het versterken van hun positie met een groter contract helpt hen daarin.

Al met al vallen er grote voordelen te behalen in beter nadenken over hoe we in Nederland met elkaar werken. De coalitiepartijen doen echter het tegenovergestelde.

INTERVIEW 1: ANNA DE NOBEL-TATARLIS, APOTHEKERSASSISTENT

"Ik vind het altijd grappig dat patiënten denken dat de steeds hogere zorgkosten verdwijnen in de portemonnee van de apothekersassistenten. Die reageren heel verbaasd als ik vertel wat wij betaald krijgen. Als je net afgestudeerd bent krijg je nu bijna hetzelfde als het minimumloon. Dat is gewoon niet uit te leggen. De afgelopen jaren zijn we nauwelijks gestegen. De afgelopen twee jaar zelfs helemaal niet. Waar al dat geld naartoe verdwenen is dat weten alleen de mensen aan de top.

Ik heb vier kleine kinderen waarvan twee in de luiers. Bij ons thuis is die inflatie wel te merken: de kosten zijn skyhigh. We kunnen veel minder sparen en moeten echt goed opletten vergeleken met tien jaar geleden. Andere sectoren stijgen met de inflatie mee terwijl onze cao al sinds 2011 bijna stilstaat.

'We moeten steeds harder werken met minder personeel'

Er is in de sector veel leegloop. Onder andere naar ziekenhuisapotheken en apotheekhoudende huisartsen. Want de assistenten die daar werken vallen onder een andere cao en verdienen veel meer dan wij. Dat verschil kan oplopen tot ruim 600 euro per maand. Daardoor wordt de werkdruk nóg hoger dan dat die al is. We moeten steeds harder werken met minder personeel, terwijl we het minste betaald krijgen. En er is geld genoeg bij de bedrijven. Ze draaien al jarenlang winst.

Dat is niet uit te leggen. Ik heb collega's die heel creatief moeten zijn met uitgaven en maanden aan het sparen zijn zodat ze met Sinterklaas cadeaus kunnen kopen voor hun kinderen of kleinkinderen. Ik heb er weinig vertrouwen in dat de overheid dit oplost gezien de summiere respons die we keer op keer krijgen en de moties die afgewezen worden. Daarom zijn we in actie gekomen!

We zijn onmisbaar, want van de rechter mochten we rond de kerst niet staken. Maar ons salaris zegt iets anders. Wij zijn onmisbaar voor de patiënten, maar hoe belangrijk zijn wij voor de werkgevers en de regering? Nu lossen we de personeelstekorten op met een handjevol assistenten. Die hoge werkdruk is niet werkbaar en gaat tot gevaarlijke situaties leiden."

'Hoe belangrijk zijn wij voor werkgevers en de regering?'

MISVERSTAND #2: DE POLITIEK WAS DE LAATSTE JAREN ALLEEN MAAR MET NIVELLERING BEZIG

In het regeerprogramma schrijft het kabinet dat ze als uitgangspunt wil hanteren dat er 'niet verder genivelleerd wordt'. Volgens de nieuwe coalitie zou Nederland zijn doorgeslagen in het herverdelingsbeleid. Namens de VVD benadrukte zowel Dilan Yesilgöz als Thierry Aartsen dat recentelijk nogmaals.

In een interview in het FD legt VVD-Kamerlid Thierry Aartsen uit hoe de VVD naar het onderwerp kijkt:

*"Stoppen met nivelleren. En daar gaan we mee door. Iedere keer als we de koopkrachtplaatjes vaststellen in augustus, zal de VVD niet accepteren dat mensen met een uitkering er meer op vooruitgaan, dan mensen die werken."*⁶

Ook Yesilgöz luidt de noodklok. In een opiniestuk in het AD⁷ betoogt ze dat werken altijd meer moet lonen dan een uitkering. Voor haar is het van belang dat uitkeringsgerechtigden er structureel minder op vooruitgaan.

Het probleem is dat zowel de gedachte dat er de afgelopen jaren veel is genivelleerd als het idee dat vooral uitkeringsgerechtigden erop vooruitgingen niet kloppen. Juist de groepen met de laagste inkomens gingen er over de gehele periode het minst op vooruit en de inkomensongelijkheid steeg.

STIJGENDE INKOMENSONGELIJKHEID

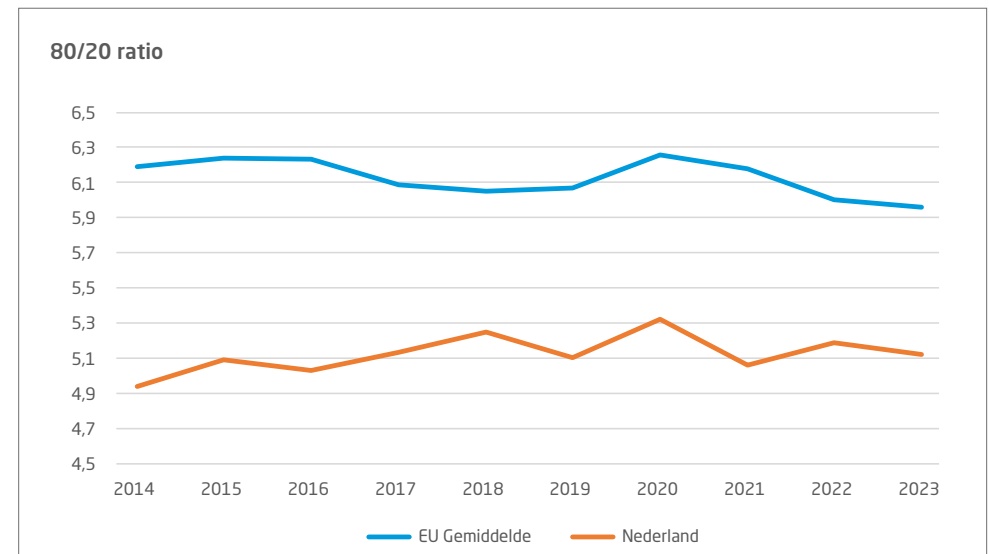
Om met dat laatste te beginnen. Uit onderzoek van de Universiteit Leiden⁸ naar personen en huishoudens in de werkende leeftijd (25 - 60 jaar) blijkt dat zowel de primaire inkomensongelijkheid als de ongelijkheid in het besteedbaar inkomen tussen 1981 en 2021 steeg. Het primaire inkomen is wat mensen zelf verdienen, via inkomen uit werk en vermogen. Die verschillen nemen snel toe. Vervolgens gaat de overheid herverdelen en resteert het besteedbare inkomen. Ook daarin werden de verschillen groter.

⁶ Sie, P. Wolzak, M. (2024). VVD'er Aartsen: 'Het is code rood voor de middenklasse'. FD.

⁷ Yesilgöz, D. (2024). Werken moet altijd meer lonen dan een uitkering. AD.

⁸ Jongen, E., Vethaak, H. (2024). Stille wateren hebben diepe gronden. Universiteit Leiden.

Nederland lijkt hiermee de laatste jaren in te gaan tegen de Europese trend. Uit internationale cijfers blijkt dat de zogeheten 80/20 ratio van het besteedbaar inkomen (het inkomen van de rijkste 20% gedeeld door het inkomen van de armste 20% huishoudens) in Nederland toeneemt terwijl die in andere Europese landen juist daalt.

Figuur 3: Besteedbaar inkomen van de rijkste 20% gedeeld door de armste 20%, bron eurostat

Omdat de grote toename in de arbeidsparticipatie van vrouwen de stijging in primaire inkomensongelijkheid tussen 1981 tot 2021 heeft geremd, en de rek hier wel een beetje uit is (de meeste vrouwen werken al), is de verwachting dat de inkomensongelijkheid komende jaren nog verder gaat oplopen.⁹

Van het wegvallen van de noodzaak om te nivelleren is dus totaal geen sprake.

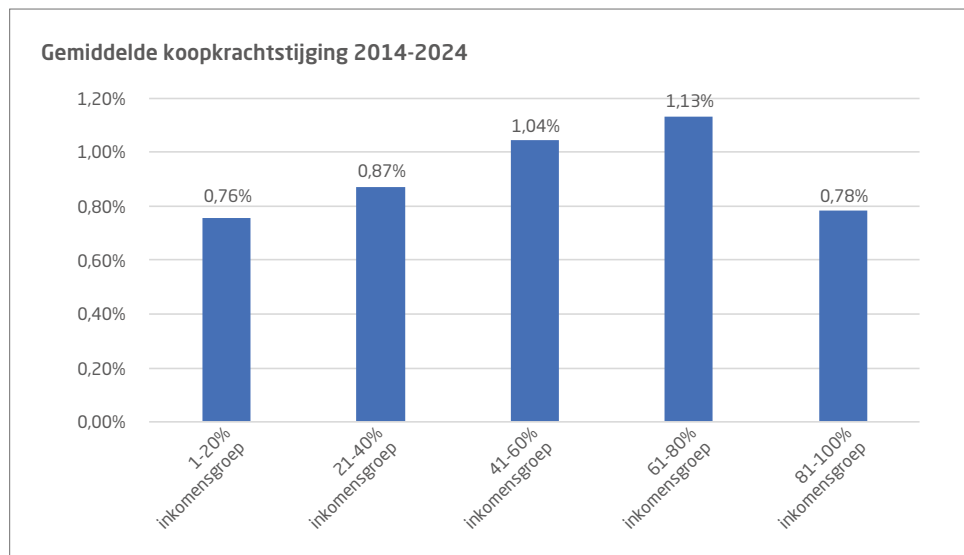
⁹ Jongen, E., Vethaak, H. (2024). Stille wateren hebben diepe gronden. Universiteit Leiden.

LAGE INKOMENS BLIJVEN HET MEEST ACHTER

Uit hetzelfde onderzoek blijkt dat de besteedbare inkomens van de laagste decielen het minst hard zijn toegenomen in tussen 1981 en 2021. Terwijl de middeninkomens hun gestandaardiseerd besteedbare inkomen jaarlijks gemiddeld met 1,1 procent zagen stijgen, steeg het inkomen van deciel één en twee maar met 0,6 en 0,7 procent respectievelijk.¹⁰

Ook de laatste jaren kwamen de grootste koopkrachtstijgingen niet terecht bij de laagste inkomens (waar de meeste uitkeringsgerechtigden zitten in de inkomensverdeling). In de koopkrachtplaatjes van het CPB gingen juist de middengroepen er het meest op vooruit.

Met andere woorden, uitkeringsgerechtigden gingen er de afgelopen jaren het minste op vooruit, in vergelijking tot andere groepen.

Figuur 4: Gemiddelde jaarlijkse koopkrachtstijging per inkomenskwintiel, bron: MEV 2025 (CPB)

WAT STAAT NEDERLAND TE DOEN

De voornaamste claim van de VVD is dat werken niet loont omdat we té veel nivelleren. Wat we zien is dat juist de verschillen tussen de midden en lage inkomens zijn toegenomen. Als de VVD werkelijk vindt dat werken meer moet lonen zou de partij niet de lagere inkomens als tegenstander moeten kiezen.

Het werkelijke probleem waarom werken onvoldoende loont, is omdat de lonen achterblijven, en dan vooral aan de onderkant van de inkomensverdeling. Daar werken huishoudens steeds meer uren, tegen een lager reëel uurloon (zie ook misverstand 3).

De beste manier om werken te laten lonen is zorgen voor hogere lonen. Dit kan de overheid zelf doen, als werkgever in de publieke sector, en door vakbonden te steunen door vakbondsrechten te versterken. Daarnaast staat met de toenemende ongelijkheid, de noodzaak om te nivelleren buiten kijf. Hieraan kan het op z'n minst gelijk belasten van iedere euro inkomen, uit arbeid of vermogen, enorm bijdragen. Ten slotte, helpen investeringen (in plaats van bezuinigingen) in de publieke sector om prijzen betaalbaar te houden en publieke diensten toegankelijk. Ook dit gaat de stijging van ongelijkheid tegen.

¹⁰ [Jongen, E., Vethaak, H. \(2024\). Stille wateren hebben diepe gronden. Universiteit Leiden.](#)

MISVERSTAND 3: DOOR DE HOGE MARGINALE DRUK LOONT WERKEN NIET MEER

Iedereen in politiek Den Haag lijkt te vinden dat werken niet loont. Maar wat bedoelen partijen daar eigenlijk mee? In het verhaal van de coalitie is de boeman vaak de marginale druk: hoeveel centen je overhoudt aan een euro loonsverhoging. Dit is een combinatie van het belastingtarief en het mogelijk verliezen van toeslagen. Volgens Thierry Aartsen van de VVD werkt de marginale druk als een glijbaan.¹¹ Ga je meer werken dan zorgt de afbouw van heffingskortingen en toeslagen ervoor dat je loonsverhoging direct doorglijdt naar vadtje staat. Dat werken niet meer loont zou daarom verklaard kunnen worden door een te hoge marginale druk.

Hoewel veel politici de marginale druk als een groot probleem zien is dit buiten de Haagse politiek echt nog niet duidelijk. Zo berekenden economen van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid dat de groep werkenden met een hoge marginale druk (>80%) zeer klein is (2%)¹² en vonden onderzoekers van het Centraal Planbureau dat de marginale druk bij mensen die meer zouden kunnen werken juist relatief laag is.¹³ Bij de stap van deeltijd naar voltijd wordt er dus juist minder belast dan meer, waardoor meer werken loont.

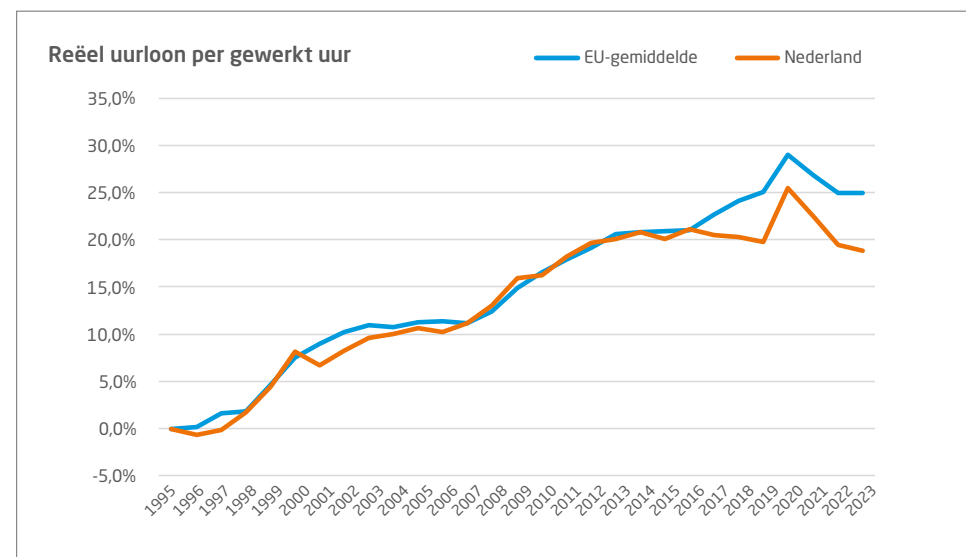
Dat roept de vraag op of deeltijders andere obstakels zien dan geld wanneer ze overwegen extra uren te werken.

Economen van de Nederlandsche Bank hebben onderzocht waarom deeltijders niet meer werken.¹⁴ Zij vonden dat er vele redenen zijn waarom een deeltijder niet voltijd werkt. Veruit de belangrijkste redenen waren de zorg voor (klein)kinderen (21%), een vrijetijdsbehoefte (14%) en de eigen gezondheid (13%). Voor maar 4% van de deeltijders was de belangrijkste reden dat meer werken niet genoeg opleverde.

Is er dan helemaal geen financiële prikkel te bedenken om deeltijders meer te laten werken? Jawel, want uit diezelfde DNB-enquête blijkt dat een hogere beloning de grootste reden is om meer uren te werken. En juist aan die hogere beloning schort het in Nederland. Dit komt alleen niet door de overheid, maar op de eerste plaats door de beloning zelf.

WAT STAAT NEDERLAND TE DOEN

De afgelopen 10 jaar zijn we niet alleen steeds meer gaan werken, maar is de beloning die we krijgen voor dat werk ook nog eens afgenomen. Gecorrigeerd voor de inflatie daalt de beloning per gewerkt uur al bijna 10 jaar onafgebroken. Dat je steeds minder kan kopen van je loon is dus niet iets alleen van de inflatieschok en de coronacrisis, maar was ook al het geval in de jaren daarvoor. Dit is ook een specifiek Nederlands probleem. In Europa steeg de beloning per gewerkt uur de laatste jaren wel gewoon door terwijl we tussen 1995 en 2015 de Europese trend volgde. De oplossing om werken weer lonend te maken is dus om mensen per uur meer te betalen.

Figuur 5: Gemiddelde uurlonen gecorrigeerd met de bbp prijsindex 1995-2023¹⁵, eigen berekening op basis van gegevens van eurostat

¹¹ Sie, P. Wolzak, M. (2024). VVD'er Aartsen: 'Het is code rood voor de middenklasse'. FD.

¹² Gielen, M., Beens, H. (2023). Belastingdruk bij méér werken minder hoog dan vaak gedacht. ESB.

¹³ Jongen, E., Schulenberg, R. (2023). Deeltijdwerkers hebben meestal al een lage marginale druk. ESB.

¹⁴ DNB (2023). Wat mensen prikkelt om meer of minder te werken. Achtergrond. De Nederlandsche Bank

¹⁵ Eurostat heeft geen data over 2024 dus je zou kunnen denken dat de relatief hoge nominale loongroei in Nederland genoeg was om het verschil met andere landen deels in te lopen. De reële Nederlandse jaar op jaar loonstijging in het derde kwartaal van 2024 (meest recente data) was echter met 0,7% bij lange na niet genoeg om het verschil met Europa goed te maken.

HUREN DAK!
DOOR HET
NEDERLAND VERDIENT BETER

*'Het salaris
gaat steeds een
beetje omhoog,
maar alle spullen
worden ook
de hele tijd
duurder.'*

INTERVIEW 2: **RAYNALDO** **ELBURG,** **GEMEENTELIJKE** **REINIGINGSDIENST** **ROTTERDAM**

"Ik vind het mooi om mijn eigen stad schoon te maken en ga elke dag met plezier naar mijn werk. De waardering mag wel beter. Het salaris gaat steeds een beetje omhoog, maar alle spullen worden ook de hele tijd duurder. Dus je merkt maar weinig van die verhoging. We krijgen extra geld, maar gaan er niks op vooruit.

Ik heb drie kinderen en een koophuis. Dat betaalt zichzelf niet. Naast mijn eigen diensten werk ik steunpiketten en doe ik overwerk. Moet ik nog meer gaan werken dan? Ik werk me al tien slagen in de rondte.

Mensen die niet al die extra uren draaien komen moeilijker rond. Sommige collega's komen gewoon tekort. De overheid zou wat beter moeten zorgen voor de eigen mensen. En niet steeds alles duurder laten worden.

Wij werken om ons leven te kunnen betalen. Als alles duurder blijft worden ben je niet meer voor jezelf aan het werk, maar alleen om die duurdere producten te betalen. Dat moet anders. Daarom zit ik bij de vakbond. Twee jaar geleden hebben we gestaakt voor een hoger loon. Als het nodig is, komen we nu weer in actie."

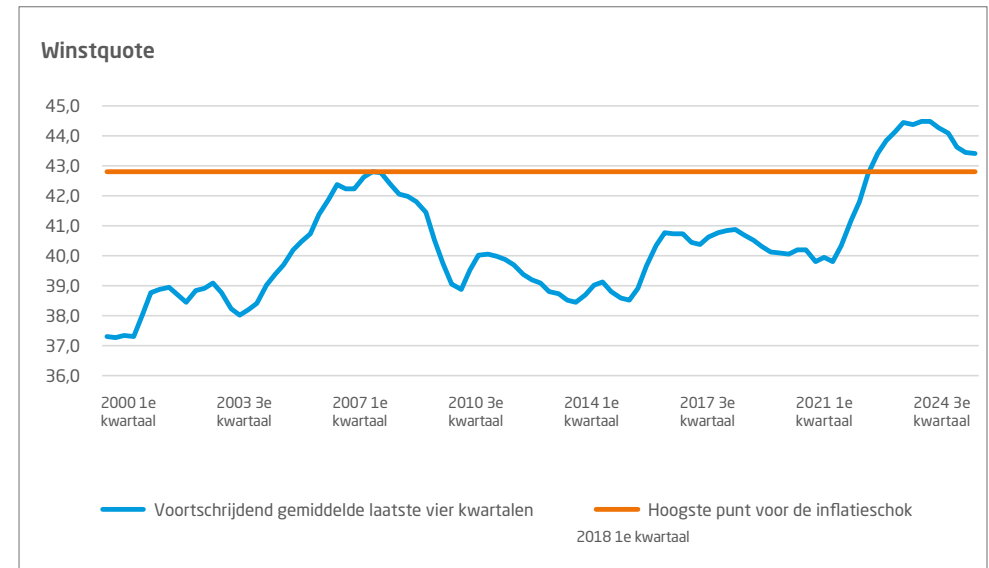
*'Dat moet anders. Daarom zit
ik bij de vakbond.'*

MISVERSTAND 4: BEDRIJVEN KUNNEN HOGERE LONEN NIET BETALEN

De oplossing om werken weer lonend te maken is dus om mensen per uur meer te betalen. Maar kunnen onze bedrijven dat wel betalen? Volgens VNO-NCW en AWWN niet: het Nederlands verdienvermogen zou te veel onder druk staan en onze concurrentiepositie zou in het geding komen.¹⁶

Dit beeld over ons bedrijfsleven bestaat niet alleen in de uitingen van werkgeversorganisaties, maar was het afgelopen jaar ook veelvuldig in Den Haag te horen, bijvoorbeeld toen er gestemd moest worden over een verhoging van het minimumloon. Coalitiepartijen VVD en BBB stemden tegen een minimumloonsverhoging van 1,2% omdat bedrijven deze kosten niet zouden kunnen betalen.¹⁷ Zo beargumenteerde senator Heijnen (BBB) dat het minimumloon het vestigingsklimaat zou schaden.¹⁸

Dit klopt niet. Het Nederlands bedrijfsleven noteert de laatste jaren juist fors hogere winsten. De winstquote steeg in Nederland tijdens de inflatieschok veel harder dan het Europees gemiddelde en ligt ook nu nog boven de eerdere piek. Dit is een brede winststijging die niet alleen komt door enkele grote uitschieters van bedrijven of sectoren. Zo steeg de winst van het mkb tussen 2019 en 2022 bijna net zo hard als de winst van het grootbedrijf. Ook is de winst harder gestegen dan de lonen in niet-energie producerende bedrijfstakken. De ruimte voor loonsverhogingen is dus nog steeds historisch groot.

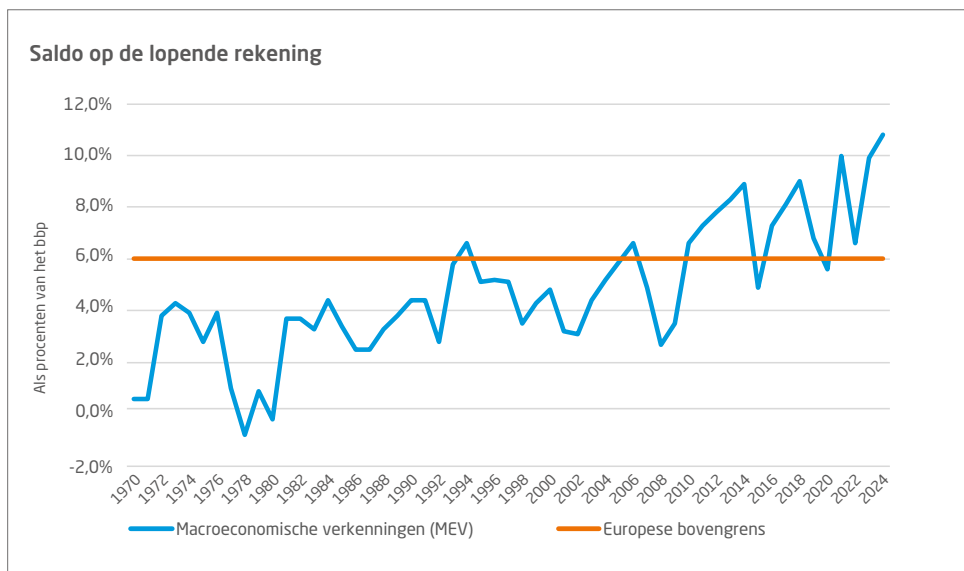
Figuur 6: Voortschrijdend gemiddelde van de laatste vier kwartalen van de winstquote van niet financiële vennootschappen 1999-2024, eigen berekening op basis van gegevens cbs statline

Een tweede tegenargument betreft onze exportpositie. Hogere lonen zouden ervoor zorgen dat we minder concurrerend zouden zijn met buitenlandse bedrijven. De loonstijgingen van de afgelopen twee jaar zouden er daarom al voor hebben gezorgd dat het Nederlands bedrijfsleven zich uit de internationale markt prijst. Echter, zelfs na historisch hoge nominale loonstijgingen heeft het Nederlands bedrijfsleven nog nooit zo goed geconcentreerd als in 2024: volgens het CPB steeg het saldo op de lopende rekening, dus hoeveel we meer exporteren dan we importeren, van Nederland namelijk naar een recordhoogte van 10,2%. We concurreren dus beter met het buitenland dan zij met ons. Zoveel beter zelfs dat we ons niet houden aan de Europese richtlijn: eigenlijk mag het overschot op de lopende rekening niet hoger uitkomen dan 6%.

¹⁶ Koopman, M., (2025). Waarschuwing AWWN: Nederland prijst zichzelf uit markt met hoge loonstijgingen. BNR Nieuwsradio

¹⁷ Van Harreveld, M. (2024). Kamer debatteert over verhoging minimumloon. BNR Nieuwsradio.

¹⁸ BBB (2024). Stemverklaring BBB over Wet verhoging minimumloon.

Figuur 7: Ontwikkeling saldo op de lopende rekening 1969-2024, bron CPB MEV

WAT STAAT NEDERLAND TE DOEN

Door werk beter te betalen gaat werken weer lonen. Zo'n forse reële loonstijging is voor het bedrijfsleven haalbaar en betaalbaar. Doembeelden over de gevolgen van loonstijgingen voor zowel het verdienvermogen als de concurrentiepositie van het Nederlands bedrijfsleven staan ver van de economische realiteit.

De loonontwikkeling is op de eerste plaats een aangelegenheid voor vakbonden en werkgevers, maar Politiek Den Haag kan wel helpen. Ten eerste zou het minimumloon verhoogd moeten worden naar 60% van het mediane loon en daarnaast zouden de jeugdschalen van het minimumloon vanaf 18 jaar moeten worden afgeschaft. Daarnaast kan de politiek vakbonden helpen om goede loonafspraken te maken. Dit kan via het terugdringen van de doorgeslagen flexibilisering en het verbeteren van vakbondsrechten zoals beschreven in de richtlijn minimumloon van de Europese Commissie.¹⁹

¹⁹ [EU \(2022\). Richtlijn \(EU\) 2022/2041 van het Europees Parlement en de Raad](#)

INTERVIEW 3: PATRICK MEIS, BAKSTEENINDUSTRIE

'De werkgevers kwamen met een voorstel voor twee keer 3,5 procent loonsverhoging. We waren bijna rond en toen trokken ze hun bod ineens weer in. Dat pikten wij niet, dus besloten we om te gaan staken. Het is een keer genoeg. We liepen al zo veel achter en hebben best een zwaar beroep. Daar mag wat tegenover staan. Ik werk rond de 50 uur in de week. Dat is meer dan genoeg. Een beetje te veel zelfs, omdat het je privéleven beperkt. Als ik word opgeroepen op storingsdienst, dan ben ik er. Maar eigenlijk ben ik dan 24/7 beschikbaar voor een klein beetje extra loon. Je slaapt op zo'n dienst ook anders dan normaal.

Het staken was spannend. Het was voor mij de eerste keer. Het is best wat om je poot stijf te houden, maar je moet beseffen dat het niet persoonlijk is tegen de directeur. Je moet kunnen zeggen: dit willen wij niet en als jullie niet overstag gaan volgen er maatregelen. We laten op die manier als werknemers zien hoe belangrijk wij zijn. En dat is ook gelukt. We hebben uiteindelijk meer loonsverhoging gekregen dan het oorspronkelijke bod. Daar zijn we met elkaar heel trots op.

*'Nederland draait natuurlijk
op de arbeiders.'*

Alles wordt maar duurder: de boodschappen, de energierekening. Als er dan geen loon bijkomt raken de reserves langzaam op. Als je een bedrijf draaiend wil houden heb je personeel nodig dat gemotiveerd en gezond is. Bedrijven zeggen soms dat ze te weinig winst maken. Maar winst is winst. En het personeel zorgt voor die winst. Wij zorgen voor de goede bakstenen en een stipte levering. Nederland draait natuurlijk op de arbeiders. De ondergewaardeerde beroepen houden de economie draaiende. Dus als je ontevreden bent over je arbeidsvoorwaarden. Kom in actie en blijf erin geloven. Samen sta je sterk.'

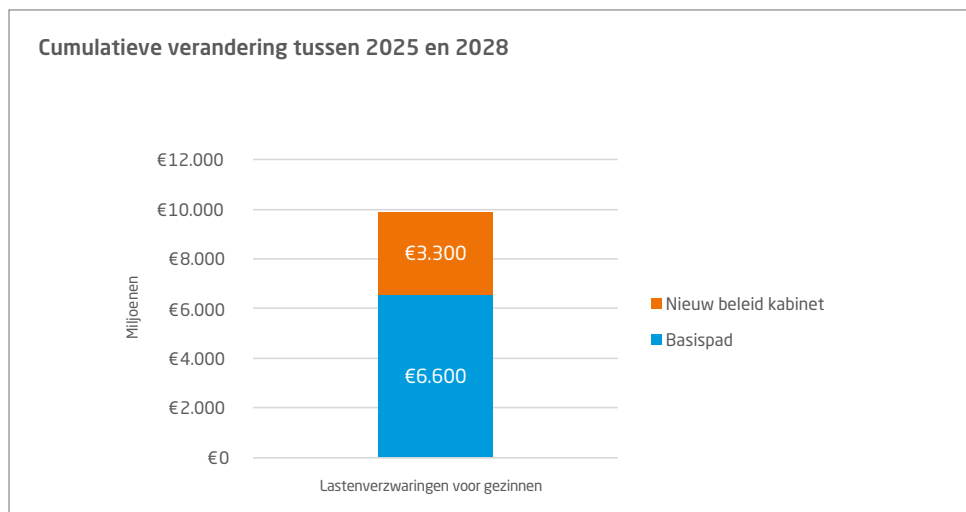
*'Het staken was
spannend.
Het was voor mij
de eerste keer.'*

MISVERSTAND 5: DIT KABINET ZORGT VOOR KOOPKRACHT

Volgens het Centraal Planbureau stijgt de koopkracht van Nederlandse huishoudens in 2025 weer boven het niveau van voor de inflatieschok. Toen dit nieuws bekend werd was de huidige coalitie er als de kippen bij om deze koopkrachtstijging op haar conto te schrijven. De lastenverlagingen van dit kabinet zouden Nederlandse huishoudens meer in de portemonnee overhouden.²⁰ Dit past in de ambitie van partijen als de VVD om werk te laten lonen en de middeninkomens vooruit te helpen.

Toch berust deze claim op een misverstand. Alhoewel het kabinet zégt veel te doen aan de koopkracht van gezinnen is er in de praktijk eerder sprake van een sigaar uit eigen doos. Het kabinet verlaagt de lasten op arbeid, maar niet om de kosten van levensonderhoud te verlagen. In plaats daarvan is het doel zoals minister Heijnen zelf zegt: de belasting op arbeid verschuiven naar consumptie.²¹ De lagere inkomstenbelasting is dus een sigaar uit eigen doos. Je netto-inkomen stijgt iets harder dan je bruto-inkomen, maar daarvoor koop je duurdere producten door hogere btw en accijnzen.

Figuur 8: Verandering van de lasten door oud en nieuw beleid. Bron: CPB²²

²⁰ Voorbeelden daarvan zijn de inbreng van Wilders tijdens de algemene beschouwingen en de inbreng van coalitiepartijen bij de begrotingsbespreking van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

²¹ Lammers, E. (2024). Kamer heeft nog altijd geen alternatief voor de btw-verhoging op sport en cultuur. Trouw

²² Rijksoverheid (2024). Antwoorden op Kamervragen over de Macro Economische Verkenning 2025. Rijksoverheid.nl

Wie al deze maatregelen bij elkaar optelt en aftrekt ziet dat het kabinet Schoof de lasten niet verlaagt, maar juist doet stijgen ten opzichte van eerdere plannen. Waar de kabinetten Rutte al voor 6,6 miljard aan lastenstijging hadden gepland voegt de ploeg van Schoof daar de komende jaren nog eens 3,3 miljard aan toe.

Met deze hogere belastingen is de kous echter nog niet af. Naast hogere belastingen grijpt het kabinet niet in op verdere huurverhogingen. De huren stegen in juli 2024 al gemiddeld met zo'n 5% en in 2025 komt daar voor vrije huur, sociale huur en middenhuur respectievelijk maximaal 4,1%, 5% en 7,7% bij.²³ De regering kan deze huurverhogingen tegengaan, maar lijkt op dit moment niet voornemens dit te doen. Dit zorgt volgens DNB voor een verhoging van de inflatie van 0,4 procentpunt in 2025.²⁴

Waarom de koopkracht dan toch toeneemt? Voor een belangrijk deel dankzij hogere lonen. Zoals het CBS al kwartaal op kwartaal standaard vermeldt bij haar berichten omtrent toegenomen inkomens: de stijging van het reële beschikbare inkomen van huishoudens is vooral toe te schrijven aan een stijging van de beloning van werkenden, door hogere cao-lonen.²⁵

WAT STAAT NEDERLAND TE DOEN

Er is dus nog meer dan genoeg ruimte voor het kabinet om echt iets te doen aan de koopkracht van Nederlandse gezinnen. Gegeven het feit dat hogere lonen de koopkrachtmotor zijn zal de focus moeten liggen op hoe de lonen verder kunnen stijgen.

Hier hoeft het echter niet bij te blijven. Voor de bekostiging van de overheidsfinanciën zou het kabinet de lasten niet moeten verschuiven naar consumptie, maar naar inkomen uit vermogen. Hier is veel ruimte voor, omdat inkomen uit vermogen niet even hoog wordt belast als inkomen uit arbeid. Het gelijk belasten van inkomen uit vermogen leidt tot een eerlijkere verdeling van de lastendruk. Een andere belangrijke kostenpost zijn daarnaast de huren in 2025. Met de plannen die de overheid nu heeft voor de huren daalt de inflatie in 2025 niet.²⁶

²³ Rijksoverheid (2025). Wat is de maximale huurverhoging in 2025?

²⁴ DNB (2024). Najaarraming december 2024

²⁵ CBS (2024). Beschikbaar inkomen huishoudens 1,5 procent hoger in derde kwartaal. CBS.

²⁶ DNB (2024). Najaarraming december 2024

CONCLUSIE

Politieke partijen hebben de kans om echt het verschil te maken voor werkend Nederland door concrete stappen te zetten. Helaas blijkt tot nu toe dat hun ambities vaak blijven hangen in meer woorden dan daden. Woorden die bovendien niet gestoeld zijn op feiten. Daarmee dreigen verkeerde keuzes te worden gemaakt:

- Mensen worden gestimuleerd om meer te werken, terwijl velen al op hun grenzen zitten.
- De ongelijkheid neemt nog verder toe, terwijl die al steeg.
- De lonen blijven achter op de inflatie, terwijl bedrijfswinsten nog altijd op recordhoogte liggen.
- Er gaat veel aandacht naar marginale druk, terwijl te lage primaire inkomens het probleem zijn.
- Er wordt geschermd met lastenverlichtingen die vooral een sigaar uit eigen doos zijn.

Geen van deze zaken hoeft zo te lopen. Werkend Nederland weet heel goed wat nodig is om vooruit te kunnen. In dit rapport hebben we een aantal belangrijke oplossingen genoemd:

- Een hoger minimumloon
- Maatregelen gericht op keuzes in welk werk we belangrijk vinden, in plaats van te blijven inzetten op meer werken
- Geen nullijn in de publieke sector
- Meer zeggenschap over werktijden
- Gelijk belasten van inkomen uit arbeid en vermogen
- Het verbeteren van vakbondsrechten zodat betere loonafspraken mogelijk zijn